

APROXIMACIÓ ALS REPTES ACTUALS DEL VAQUÍ DE CARN A CATALUNYA

Francesc Reguant i Fosas¹
Anna Jacas i Benages²

RESUM

El dia 10 de juny de 1994 la ICEA (Institució Catalana d'Estudis Agraris) va organitzar a Tona una Jornada Agrosectorial sobre la carn de vaquí. A la Jornada, es va oferir qualificada informació sobre el nou escenari en què comença a moure's el sector. Així mateix, es va fer una taula rodona que propicià un ampli debat sobre la interprofessió i la configuració del sector a fi d'intentar donar resposta a les incògnites plantejades. Aquest article pretén ser un apropament a l'entorn sectorial que motivava la Jornada.

RESUMEN

El día 10 de junio de 1994 la ICEA (Institución Catalana de Estudios Agrarios) organizó en Tona (Barcelona) una Jornada Agrosectorial sobre la Carne de Vacuno. En la Jornada se ofreció información cualificada del nuevo escenario en el que empieza a moverse el sector. También se propició un amplio debate en la mesa redonda sobre la interprofesión y la configuración del sector para intentar dar respuesta a las incógnitas que se plantean. Este artículo pretende ser un acercamiento al entorno sectorial que motivó la Jornada.

SUMMARY

On June 10th 1994 the ICEA (Catalana Institution for Agricultural Studies) organised in Tona (Barcelone) an agricultural meeting for the beef producing sector. At this event, expert information about changes which are beginning to take place in this sector was given. There was also a round-table debate on interprofessional matters and the state of the sector, which aimed at finding answers to the issues which arose. This article aims to sum up the situation of the sector which caused this event to be held.

1. Economista. Coordinador de la Secció d'Estudis Rurals de la ICEA.

2. Veterinària. Coordinadora de la Secció de Ramaderia de la ICEA.

Des que Espanya estava negociant la seva incorporació a la Comunitat Econòmica Europea, han sovintejat previsions respecte al sector vaquí de to més pessimista del que els fets han acabat mostrant.

La producció a Catalunya, predominantment intensiva, amb explotacions ubicades en bona part a comarques sense base farratgera i, en tot cas, amb predomini d'explotacions deslligades de la terra, confereixen al sector un relatiu desavantatge natural enfront de les humides regions del centre i nord de la Unió Europea, on s'ubica el pes més important d'aquesta producció.

Aquest presumible desavantatge, generalitzable a la resta d'Espanya—encara que amb matisacions significatives—, va comportar que en el Tractat d'Adhesió d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea el vaquí de carn fos inclòs en el paquet de sectors sensibles.¹ En conseqüència, en el cas del boví, al conjunt de mesures lligades al període clàssic de transició, s'hi afegia l'MCI o mecanisme complementari aplicable als intercanvis. Aquestes mesures poden explicar, en part, perquè no es va produir l'impacte negatiu que hom podia esperar, si més no, amb la intensitat temuda.²

Probablement, però, uns altres dos elements han estat encara més decisius. D'una banda, les peculiaritats de la producció autòctona—amb una oferta predominant de carn rosada—, que han incidit d'una manera profunda en les preferències del consumidor d'aquí, sobretot en zones urbanes, establint-se una barrera qualitativa que ha demostrat ser més sòlida del que es podia preveure.³

D'altra banda, cal tenir en compte que el sector del vaquí de carn es desenvolupava al si de la Política Agrària Comuna, altament proteccionista per a aquest sector, per mitjà de preus garantits i unes eficaces barreres a les importacions procedents de països tercers. Això permetia, és clar, aixoplugar op-

cions productives amb desavantatge relatiu, fins al punt que la ramaderia catalana ha fet un ús ben limitat dels mecanismes d'intervenció de la PAC en vaquí de carn.

Coincidint amb la fi del període transitori es configura un nou escenari amb la concreció del Mercat Únic i, sobretot, l'inici de l'aplicació de la reforma de la PAC de 1992, preparant el camí als acords del GATT que han d'entrar en vigor el 1995. Així, al desavantatge natural de la producció d'aquí, s'hi afegeix una reducció dels nivells de protecció i, com a element discriminador, la incentivació del sistema de producció extensiu.

En altres paraules, el vaquí de carn intensiu esdevé, en aquesta darrera reforma, un sector a castigar. Tanmateix, l'entrada, el 1993, en el nou escenari ha coincidit amb un cicle del mercat de vaques grasses—mai millor emprada l'expressió—. En efecte, els preus han estat alts en coincidir un cert sosteniment del consum i una relativa contenció de l'oferta, en part cíclica, però en bona part motivada per les actuacions comunitàries en aquesta direcció, després d'uns anys on s'havia arribat a uns excedents extraordinaris. Així, un cop més, la crisi anunciada no s'ha produït i, fins i tot, en aquest cas, el sector ha pogut gaudir d'un període d'especial bonança de preus (gràfic 1).

Cal preguntar-se, però, si és sostenible aquesta tendència de preus alts i, en general, què ens depara el futur al si del nou escenari en què ja tindran efecte els acords del GATT, a més de consolidar-se els efectes de la reforma de la PAC. És evident que hi ha raons fonamentades per a la preocupació i la incertesa.⁴

D'una banda, amb una incidència directa en els costos de producció, hom tem alces significatives en el nivell de preus de vedells lactants per a engreix com a resposta induïda per les peculiaritats dels sistemes de primes establerts⁵ i per la mateixa reducció de la ca-

1. Respecte a les importacions ramaderes a Espanya provinents de la Comunitat dels Deu (sense Espanya i Portugal) es varen considerar sensibles els animals i les carns de l'espècie bovina i un seguit de productes lleters.

2. Això no obstant, des de diversos centres d'opinió s'ha titllat de contraproductiu l'efecte dels MCI que haurien dificultat la importació de vedells lactants amb una genètica més apropiada per a l'engreix.

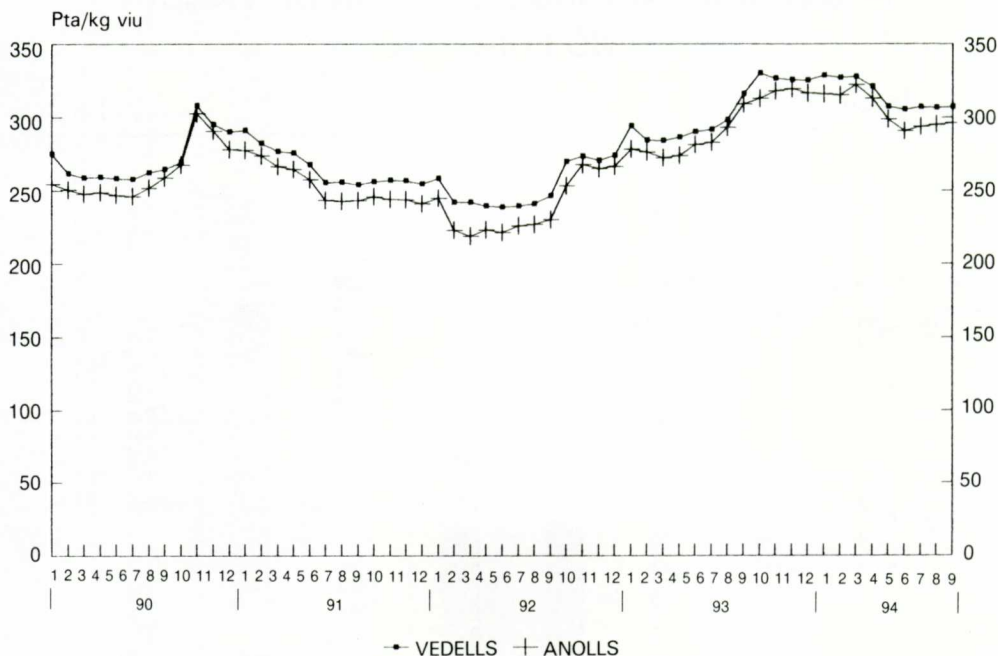
3. Aquest aspecte ha estat analitzat amb detall a la ponència de Luis Ferrer.

4. Antoni Anoro, president de la Unió Europea del Comerç del Bestiar i de la Carn (UECBV), manifestava el passat mes de juny a Hèlsinki, pocs dies després de la Jornada Agrosectorial, amb motiu de l'Assemblea General de la UECBV: «En el sector de la carn de vaquí les perspectives productives són confuses. Circulen nombrosos estudis, des dels més optimistes als més pessimistes...»

5. Presumiblement, el fet que la prima als vedells no pugui cobrar-se fins que aquests compleixin deu mesos retardarà fins a aquesta edat la venda de vedells per a engreix o encarrirà el preu dels vedells lactants. Així ma-

Gràfic 1

EVOLUCIÓ PREUS VAQUÍ DE CARN A CATALUNYA

Font: DARP

bana lletera. Aquest tema, però, estarà condicionat per l'actuació més o menys restrictiva a la importació de vedells lactants de tercers països.

En segon lloc, es pot esperar, en principi, un efecte/preus a la baixa a conseqüència de les mesures de la reforma de la PAC de 1992:⁶ reducció de preus institucionals, enduriment de les condicions d'accés a la intervenció, desviació dels ajuts dels preus a compensacions directes als ramaders via primes. Alhora, el foment decidit de l'extensificació desequilibra les condicions d'accés al mercat a favor dels ramaders extensius que pressionaran igualment els preus a la baixa en termes

relatius comparats amb els ramaders d'encreix intensiu. Aquest efecte/preus podria ser contradit a curt i mitjà termini, en tant que les altres mesures reequilibradores de l'oferta siguin capaces de limitar-la realment. De fet (gràfic 2), la producció és descendent els darrers anys.

En tercer lloc, l'entrada en vigor dels acords del GATT disminuirà la protecció exterior, substituint-se les exaccions reguladores (prélèvement) per un aranzel fix que s'ha d'anar reduint en sis anys de transició; s'hauran d'abaixar en un 20 % els ajuts de suport a l'agricultura i en un 36 % els ajuts de l'exportació. Però, tal i com exposa Rafael Valls en el seu article, aquests acords introdueixen significatius canvis qualitatius en els mecanismes de protecció del mercat que, ben segur, tindran repercussions a llarg termini; però, a curt i mitjà termini, per al sector de vaquí de carn, tindran una importància quantitativa moderada. Tinguem en compte que es prenen uns períodes de referència es-

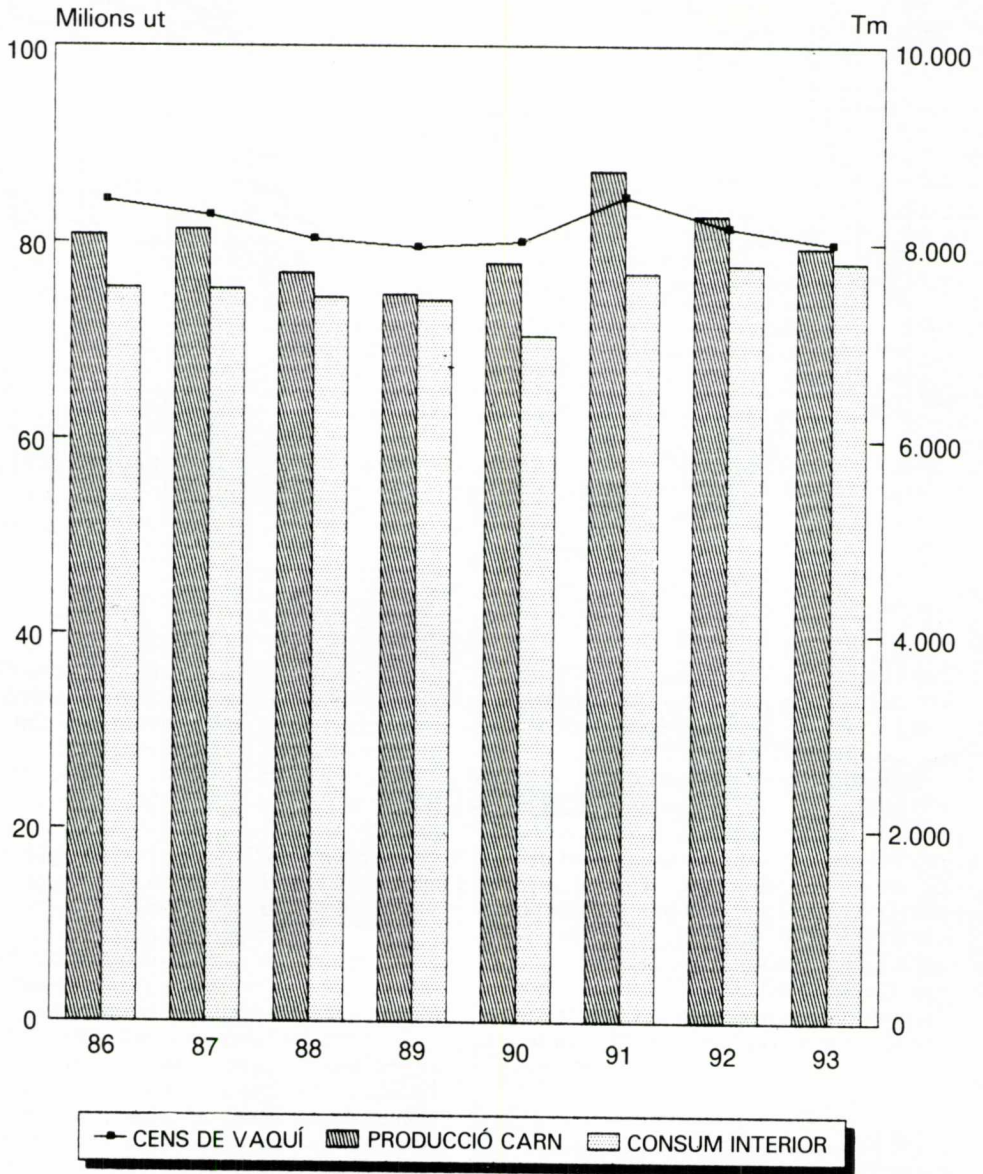
teix, la prima al sacrifici –de moment substituïda a Espanya per l'accés a intervenció de canals lleugeres de 150 i 200 kg– ha d'incidir en una reducció de la producció i en una pressió directa a l'alça el preu del vedell lactant.

6. Aquestes mesures es troben exposades a l'article de Valentí Almansa.

Gràfic 2

PRODUCCIÓ I CONSUM DE CARN DE VAQUÍ UNIÓ EUROPEA

Dades UE

pecialment afavoridors per al vaquí i que els ajusts introduïts en la darrera reforma de la PAC no s'inclouen entre els esmentats ajuts sotmesos a una reducció del 20 %. Tot i així, la reducció de les primes a l'exportació pot desviar oferta cap al mercat interior.

El conjunt de factors assenyalats avalen els temors vers una davallada significativa dels marges econòmics de les explotacions. Davant d'aquesta previsió, caldrà un esforç del sector per a optimitzar tots aquells factors que, per una via o una altra, incideixen en la configuració dels resultats de l'explotació i, alhora, efectuar la reestructuració precisa i el posicionament adequat de l'oferta a fi d'optimitzar-ne els rendiments econòmics. Seguidament, assenyalarem alguns dels aspectes que, al nostre entendre, el sector haurà de plantejar-se:

- La necessària millora de la competitivitat de les explotacions ramaderes requereix, en qualsevol cas, l'optimització de les infraestructures i de tots els factors de producció a fi d'assolir els nivells de costos més favorables. En aquest apartat, són dues les paraules clau: gestió i tecnologia. Gestió o maneig tècnic-econòmic de l'explotació i adopció de la tecnologia més avançada en els diversos apartats de genètica, nutrició, sanitat...
- La possiblement inevitable reestructuració de les explotacions d'engreix cap a cicles productius diferents que s'iniciïn després del cobrament de la primera prima per vedell (10 mesos). Tema, en tot cas, lligat a l'evolució de l'oferta de vedells per a engreix, tal i com hem esmentat.
- La recuperació d'activitat ramadera extensiva i d'explotacions mixtes o de cicle tancat, amb una incidència a tenir en compte a favor de les zones de muntanya i amb un impacte positiu de recuperació de pastures. Cal valorar aquí el paper que potser jugaran explotacions lleteres reconvertides cap a producció càrnia.
- El sosteniment, en tant que sigui possible, de la demanda diferenciada vers la carn rosada. Objectiu aquest que, malgrat la seva importància, pot veure's seriosament compromès, si no s'actua amb contundència i a temps, a partir del desprestigi produït pels recurrents escàndols per l'ús de promotors

de creixement no autoritzats –escàndols lligats sobretot a les explotacions intensives– i, en segon lloc, per la pressió comercial creixent de la carn vermella provinent d'altres països de la Unió Europea.

- L'aposta decidida per la qualitat, tot establint amb aquesta finalitat una clara disciplina en el sector a fi de sostenir i incrementar en el possible els nivells de consum. En aquest tema, cal observar que si bé hom preveu una caiguda sostinguda del consum europeu, l'espanyol se situa molt per sota d'aquest i podria esperar-se una certa aproximació als hàbits europeus. En tot cas, val a dir que un hipotètic increment de demanda sense que existissin barreres de diferenciació podria ser coberta per qualsevol altre oferent en el mercat únic europeu.
- Ampliació de l'oferta vers nous productes elaborats, tals com plats pre-cuinats. Una orientació en aquesta direcció respon a l'interès d'ampliar el valor afegit del producte, però, també, a la necessitat d'adaptar l'oferta als nous hàbits alimentaris propiciats per les transformacions actuals en l'àmbit familiar i social.

És en aquest context –en un moment en què encara pot analitzar-se el sector des d'una posició relaxada– que la ICEA ha plantejat la Jornada Agrosectorial sobre Vaquí de Carn a Tona. Aquesta Jornada ha intentat aportar dades bàsiques per a la comprensió del marc actual en què ha de desenvolupar-se el sector, ha ofert informació sobre la gestió tècnica-econòmica i sobre iniciatives de comercialització. Tanmateix, l'èmfasi del debat de la Jornada s'ha centrat en la Interprofessió com a eina bàsica per a la configuració del sector amb vista a donar resposta als reptes actuals.

Certament, només amb la força coordinada de tots els actors que intervenen des de la producció a la comercialització de la carn de boví es poden assumir els reptes plantejats per l'actual escenari. El quadre I transcriu les finalitats de les Organitzacions Interprofessionals Agroalimentàries previstes per l'Avantprojecte de la seva Llei Reguladora.

És ben clar que molts dels aspectes esmentats vers el futur del sector trobaran en la interprofessió l'instrument més eficaç. La necessària aposta per una tecnologia de primer nivell requerirà un esforç econòmic que sola-

QUADRE I. FINALITATS DE LES ORGANITZACIONS INTERPROFESSIONALS AGROALIMENTÀRIES

(Art. 3 de l'Avantprojecte de Llei Reguladora de les Organitzacions Interprofessionals Agroalimentàries)

Les Organitzacions Interprofessionals Agroalimentàries es constituïran amb totes o algunes de les finalitats següents:

- a) Portar a terme actuacions que permetin un millor coneixement i una major transparència dels mercats.
- b) Millorar la qualitat dels productes com també dels processos de condicionament, transformació i envasat.
- c) Promoure programes de recerca i desenvolupament que impulsin processos d'innovació dels diferents sectors.
- d) Promoure i difondre el coneixement de les produccions agroalimentàries.
- e) Promoure actuacions que facilitin una informació adequada als interessos dels consumidors.
- f) Acordar actuacions que tinguin per objecte una millor defensa del medi ambient.
- g) Desenvolupar accions que possibilitin una millor orientació cap al mercat dels productes agroalimentaris.

ment una àmplia associació pot assumir. Establir una disciplina suficient en la producció i comercialització sobre la qual poder recuperar i consolidar una imatge de qualitat solament és possible des d'una organització interprofessional. També vers el potenciament de «labels» de qualitat àmpliament reconeguts, la mateixa despesa d'una campanya genèrica de promoció, i la creació d'estructures comercials comunes que per-

metin accions d'introducció a nous mercats des d'una escala adequada. En definitiva, que el sector haurà de saber superar moltes inèrcies particularistes si vol donar una sortida sòlida a les problemàtiques avui plantejades. Ni tan sols es tracta d'inventar res, les interprofessionals als països europeus més avançats i als EUA tenen una tradició de molts anys.